

בס"ד, יום ראשון טו' תמוז תשע"א

שם:

זמן:

מבחן שבועי מסכת חולין פ - פו (122)

א. (1) מה הוא "כוי", ומאי נפקא מינה בהאי מילתא, ואמאי אין אפשרות להכריע דינו על ידי בדיקת סימניו? (2) מה דינם של איל הבר, שור הבר ועיזי דבאלא לענין קרבנות, ומדוע?

ב. (1) מהיכן הכריח רב אושעיא דמתניתין דריש פרקין דאותו ואת בנו לא אתיא כרבי שמעון (באר היטב), ומאי אתי לאשמועינן? (2) מדוע סברה הגמרא דשחיטת קדשים הוי שחיטה שאינה ראויה? ואמאי אינו סותר לדברי רב אושעיא גופיה אליבא דרבי שמעון דכל העומר להזרק כזרוק דמי? (3) האם יש להוכיח ממתניתין דמלכוד המלקות דקתני להדיא ליבא עוד מלקות, ומדוע?

ג. (1) באר את דברי רבי זירא "הנח למחוסר זמן דהכתוב נתקו לעשה!" והיכן מצינו כהאי גוונא ניתוק לעשה? והאם דברי רבי זירא אתיא אף על הלאו ד"לא תעשון", ומדוע? (2) מה חידש רבי אפטוריקי בענין האיסור דמחוסר זמן, ומהיכן דרש לה, ומה הוי אמינא בלא חידושו, והאם אף רבי זירא הסכים לחידושו? (3) למסקנת הגמ', האם שחיטת קדשים הוי שחיטה ראויה, ומדוע? ומהיכן הוכיחו? והאם סותר הוא אף לדברי רב אושעיא, ומדוע? (4) למסקנת הגמ' מה דין אותו ואת בנו בקדשים לענין מלקות אליבא דרבי שמעון, ומדוע? וכיצד הדין בשוחט הראשון עולה או שלמים והשני חולין, ומדוע? והאם יש ללמוד מדין זה אף לענין קבלת טומאת אוכלין בעולה, ומדוע?

ד. 1) השוחט אותו ואת בנו אחד לחולין ואחד לעבודה זרה, האם יש לחייבו משום אותו ואת בנו, ומדוע? והאם יש נפקא מינה את מי שחט ראשון (פרט), ומדוע? והאם יש ללמוד מדין זה אף לענין חייבי מלקיות שוגגין ודבר אחר, ומדוע? 2) השוחט אותה ואת בנה לשם פרת חטאת, האם יש לחייבו משום אותו ואת בנו, ומדוע? 3) מה הנפקא מינה בהא דאמר רבי שמעון דפרה אדומה מטמאה טומאת אוכלין? והאם כדי לטמאה בטומאת אוכלין בעינן שתוכשר במים ותגע בשרץ, ומדוע? 4) האם יש לטמאות קדשים או שעיר המשתלח מחיים משום האי טעמא ד"כל העומד", ומדוע?

ה. 1) השוחט עגלה ערופה או עורפה ביום ששחט את אמה, האם יש לחייבו משום אותו ואת בנו, ומדוע? 2) מאימתי ועד מתי ציפורי מצורע נאסרים בהנאה, ומנלן? ומדוע הובא ענין זה בסוגיין? 3) שנים שלקחו אותו ואת בנו ביום אחד, מי ישחוט ראשון, והאם דין זה הוא לעיכובא? 4) האם איסור אותו ואת בנו נאמר גם באותו ואמו, ומנין?

ו. 1) השוחט אמה ובת בתה וחזר ושחט את בתה של האם, כמה מלקיות חייב, ומדוע? והאם אפשר ללמוד מדין זה לענין האוכל שני זיתי חלב בהעלם אחד, ומדוע? 2) כיצד סברו בביאור הברייתא ד"הזורע כלאיים כלאיים לוקה", וכיצד הסיקו בביאורה? והאם יש להלקותו אף משום "לא תסיג גבול", ומדוע? 3) הזורע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד, משום כמה מלקיות יש לחייבו? והאם כולי עלמא מודו לה, ומדוע?

ז. 1) מה אמרו רבי יהודה ורבנן גבי האוכל שני גידין משתי ירכות של אותה בהמה, וגבי האוכל שני גידין ימניים משתי בהמות? ובאיזה אופנים התבארו פלוגתות אלו בסוגיין? 2) האם המוכר אותה ואת בנה ביום אחד צריך הוא להודיע זאת לקונה, ומדוע? וכיצד ינהג היכא דלא הודיעו? 3) הנותן מעות לטבח עבור בשר בשווי דינר ומתה הבהמה, מי הפסיד את הדינר, ומדוע?

ח. 1) מאי חשיב "ביום אחד" האמור גבי אותו ואת בנו, ומניין? ומה הוי אמינא בלא האי ילפותא? 2) מאי קמשמע לן מתניתין בהא דכיסוי הדם נוהג בחיה ובעוף ובמזומן ובשאינו מוזמן? 3) אי נימא דכיסוי הדם נוהג אף בקדשי מזבח, כיצד היה צריך לנהוג עם הדם, ומניין דמהני בכהאי גוונא? ומדוע אי אפשר באופנים אחרים? והאם אפשר ללמוד את דינו מדין השוחט חיה על דם בהמה, או מדין הנוחר והמעקר דאינו טעון כיסוי, ומדוע?

ט. 1) אי נימא דכיסוי הדם נוהג בקדשי בדיק הבית, באיזה אופן משכחת לה, ומדוע דווקא באופן זה? 2) כיצד התבאר בסוגיין הא דשנינו במתניתין דאין כיסוי הדם נוהג במוקדשין? והאם סותר הוא להמבואר לקמן דמשכחת כיסוי בקדשים שנשחטו בחוץ, ומדוע? 3) כיצד דרשינן לקרא "אך מעיין ובור מקוה מים יהיה טהור", ומה הוי אמינא בלאו האי דרשא? 4) איזה דרך ארץ למדנו מהקרא ד"כי יצוד ציד חיה", ומנלן דהאי קרא לדרך ארץ אתי, והאם אף אנן יש לנו לנהוג בזה הדרך, ומדוע?

י. 1) כיצד ינהג הרוצה להתעשר, ומדוע? וכיצד ינהג הרוצה לאבד ממונו, ומדוע? 2) כיצד יכלכל אדם דרכיו במשפט? 3) השוחט לחולה בשבת, האם טעון הוא כיסוי, והאם אף בגוונא דיש לו עפר מוכן הכי דינא, ומדוע? 4) באר היטב את הקל וחומר דעביר רבי יוסי לענין הדין בכיסוי דם הכוי ביום טוב? וכיצד הוכיחו לו רבנן דלא כדבריו? והאם הוא מוכח, ומדוע?

יא. 1) כיצד דחה ר"א הקפר בריבי את הקל וחומר דרבי יוסי בענין כיסוי דם הכוי ביום טוב? ואמאי אין להכניס את פירכתו בקל וחומר? 2) מה הם טעמי המחלוקת בשחיטה שאינה ראויה לענין כיסוי הדם ולענין אותו ואת בנו ולענין טביחה דתשלומי ד' וה'? והאם אפשר ללמוד את הדין באותו ואת בנו, מהא דנוהג הוא אף במוקדשין, ומדוע? 3) כיצד סתם רבי בענין שחיטה שאינה ראויה בכיסוי הדם ובאותו ואת בנו, ומדוע?

יב. 1) לענין מה אמר רבי אבא דמורה רבי מאיר דשחיטה שאינה ראויה לא הוי שחיטה, ומאי קמשמע לך? 2) לענין מה אמר רבי אבא דמורה רבי שמעון דשחיטה שאינה ראויה הוי שחיטה, ומאי קמשמע לך, והאם אפשר לומר עוד אופן דאתי לאשמועינן, ומדוע? 3) מהיכן וכיצד הוכיחו את דעת רבי שמעון בענין האיסור של שחיטת חוליין דבהמה וחיה בעזרה? והאם אפשר להוכיח ממוקור נוסף, ומדוע? ואמאי הוקשה לגמ' לומר דהכי סבר רבי שמעון?

יג. 1) הרוצה להבריח תולעת מן הפשתן, כיצד ינהג ומדוע? והאם הוא מוסכם אליבא דכולי עלמא, ומדוע? ומה הוקשה לגמ' על הא דהיה לרבי חייא תולעת בפשתנו, וכיצד ביארו? 2) חרש שוטה וקטן ששחטו, האם דם שחיטתם טעון כיסוי, ומדוע? וכיצד הדין לענין לשחוט את בנה לאחר שחיטתם, ומדוע? 3) באר את דברי הגמ' "רוב תינקות מטפחין"! ואמאי הובא ענין זה בסוגיין? והאם האי "רוב" רוב גמור הוא, ומניין?

יד. 1) כיצד הדין היכא דאיכא רוב ומיעוט גבי טומאה והחזקה מסייע לחד גיסא, וכיצד הדין היכא דליכא כלל חזקה, ומדוע? והאם אפשר ללמוד מהתם אף לכהאי גוונא גבי איסורים, ומדוע? 2) השוחט כמה חיות או כמה עופות או חיה ועוף, אימתי עליו לכסות, ומניין? ואי נימא דטעון הוא כיסוי בין שחיטה לשחיטה, האם צריך לחזור ולברך על השחיטה, ומדוע? וכיצד הדין היכא דסח בין שחיטה לשחיטה, ומדוע? והאם מותר לכתחילה לטוח בין שחיטה לשחיטה, ומדוע? 3) המפליג או מתפלל באמצע סעודתו, כיצד עליו לנהוג בענין הברכות, ומדוע?

בהצלחה!

השובות למבחן חולין פ 10

א. (1) לדעת רב יהודה הרי הוא מין בפני עצמו ולא הכריעו בו חכמים האם הוא מין חיה או מין בהמה, ונפקא מינה לענין כיסוי מספק צריך לכסותו, אבל אין לחלל יום טוב משום כיסוי. ורב נחמן אמר דהוא איל הבר, וכתבו תוס' דמין חיה הוא וטעון כיסוי מוודאי ואפילו ביום טוב. ומסקינן דהוא מחלוקת תנאים, דדעת תנא קמא דהוא איל הבר, ויש אומרים דהוא כלאיים מתייש וצבי, ודעת רבי יוסי דמין בפני עצמו הוא ולא הכריעו בו חכמים, ודעת רשב"ג דמין בהמה הוא, ואפילו מספק אינו טעון כיסוי. וכתבו התוס' דאי אפשר לבדוק בסימני קרניו אם מין חיה הוא או מין בהמה, משום דאי אפשר לברר יפה אם כרוכות וחדודות יפה.

(2) איל הבר הוא מין חיה ואינו כשר לקרבן. ושור הבר נחלקו בו רבי יוסי ורבנן, דרבי יוסי סבר דמין חיה הוא, דהוא ה"תאו" הנזכר עם החיות הטהורות, וכדתיירגס אונקלוס "תורבאלא". ודעת רבנן דכיון דשמו שור הרי הוא מין בהמה וכשר. ולענין עיזא דבאלא דעת רב המנונא דוודאי מין בהמה הם, דהא לא נימנו במנין החיות ושמו שם בהמה, אמנם דחו לדבריו, דדלמא הוא מין אקו או תאו או זמר שאין מכירים אותן. ומסקינן דאמימר סבר דוודאי הם חיות ואף התייר חלבן, ואסורים למזבח.

ב. (1) רב אושעיא הכריח מהא דמבואר במתניתין דקדשים בחוץ השני אינו בכרת דשחטי חוץ, והרי לרבי שמעון שחיתת הראשון שהיתה בחוץ דינה כהריגה ואין לאסור את השניה משום אותו ואת בנו, והשניה נמי כשרה לפתח אוהל מועד, ואמאי לא יתחייב כרת. וכן הכריח מהא דחולין בפנים איכא משום אותו ואת בנו, דהרי חולין בפנים הוי שחיטה שאינה ראויה ולא הראשון חשיב שחיטה ולא השני חשיב שחיטה. וכן הכריח מהא דקדשים בפנים איכא משום אותו ואת בנו. וביאר רש"י דהראיה היא בתרתי, חדא דכיון דשחיתת קדשים הוי שחיטה שאינה ראויה מחמת דבלא זריקה אינה כשרה, אמאי יש כלל חיוב דאותו ואת בנו, הרי מעיקרא כלל לא חשיב ששחט אותו. ותו, דאף אי נימא דיש משום אותו ואת בנו, אכתי אין לחייבו משום דהוי שחיטה שאינה ראויה מחמת האיסור מחוסר זמן דאיכא עליה. והתוס' ביארו, דאי משום הלאו דמחוסר זמן הרי בהכי חייב רחמנא וליכא ראייה, אבל מהא דשחיתת הראשון חשיבה שחיטה יש ראייה דלא כרבי שמעון. ומסקינן דהא גופא אתי רב אושעיא לאשמעינן דשחיתת קדשים הוי שחיטה שאינה ראויה, ולא אמרינן דכיון דאי נחר אף זריקה לא מהני על כרחך דהשחיטה היא המועלת.

(2) משום דכל עוד שהדם לא נורק הרי הבשר אסור באכילה. וכתבו התוס', דאף אי נימא דכל העומד להזרק כזרק דמי, מכל מקום בעינן שיתקבל בכוס. ועוד, דכיון דהשחיטה גרידא לא מהני שוב לא חשיב שחיטה הראויה. ומאי דאמר רב אושעיא דלרבי שמעון כל העומד להזרק כזרק דמי, דווקא לענין נותר להחשיבו אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים אמר הכי.

(3) אמרינן בגמ' דמתניתין נקטה רק ללאוין דאותו ואת בנו ואף דאיכא לאוין אחריני לא כתבינן להו. ורק היכא דלא משכחת לה משום אותו ואת בנו, נקטו אף לאוין אחריני.

ג. (1) רש"י ביאר דהכתוב נתקו להאי לאו מאיסור לאו והרי הוא עומד באיסור עשה, דהא כתיב מיום השמיני והלאה ירצה, והאי לאו על כרחך דאחר העשה הוא והוי ככל עשה שבא לאחר הלאו דמתקן הוא ללאו. ואף דהכא אינו תיקון ללאו, מכל מקום אשכחן כהאי גוונא לענין נבלה, דבתר לא תאכלון כתיב לכלב תשליכון אותו, ואיכא מאן דאמר דהוי לאו הניתק לעשה. וכתבו התוס' דלהאי ביאור לכאורה אף הלאו דלא תעשון ינתק על ידי האי עשה, ותמהו מהסוגיא דובחים דמבואר דלא מנתק להאי לאו. וכתבו, דשמא כנוונת הגמ' דכיון דאית ביה תרי לאוי, אין העשה מנתקם. אך הוכיחו דרק בלאוין הסמוכים והיכא דהוא לא ניתוק גמור אמרינן הכי. והתוס' ביארו, דהכתוב נתקו למחוסר זמן מן הלאו הכללי דלא ירצה, והעמידוהו על עשה. וכהאי גוונא אשכחן לענין מצורע שנכנס לפניו ממחיצתו דאמרינן דהכתוב נתקו מלאו דכל הטמאים והעמידוהו על עשה. ולהאי טעמא ניחא הסוגיא דובחים, משום דהלאו דלא תעשון נכתב להדיא אמחוסר זמן, ואי אפשר להעמידו במילי אחריני.

(2) רבי אפטוריקי חידש דהאיסור הקדשה הוא רק עד ליל שמיני, אבל האיסור הקטרה ממשיך עד יום השמיני, והיינו דכתיב שבעת ימים יהיה עם אמו, דמשמע דלאחר ששלמו שבעת ימים הרי הוא ראוי לקרבן, ומאי דכתיב מיום השמיני והלאה, דמשמע דרק מיום של שמיני נרצה הוא לקרבן. ובלא חידושו הוי אמינא, דליל שמיני הוי כשאר לילות דאם עלה לא ירד אליבא דרבי שמעון, אבל לרבי יהודה דאם עלה ירד, לכאורה אין נפקא מינה בחידושו. אי נמי, אכתי איכא נפקא מינה לענין במה דאי משום לילה אין לפסולו בבמה. ומסקינן דאף רבי זירא דסבר דהאי קרא לנתק את הלאו אתי, מכל מקום יכול לסבור כרבי אפטוריקי, משום דאיכא עוד קרא כהאי גוונא.

(3) מסקינן דהוי שחיטה ראויה, וכתב רש"י דהיינו לאחר דכבר נורק דמו של הראשון. והתוס' לעיל כתבו דאף בלא שנורק דמו, דהא אמרינן דכל העומד להזרק כזרק דמי. והוכיחו הכי מהא דאמר רבי שמעון בברייתא דאותו ואת בנו קדשים דהראשון היה בפנים והשני היה בחוץ, לית ביה כרת דשחטי חוץ אלא לאו גרידא [דילפינן לה מדכתיב לא תעשון]. ואי נימא דשחיתת קדשים הוי שחיטה שאינה ראויה, הא השני ראוי להתקבל פתח אוהל מועד ואמאי לית ביה אלא לאו. וכתבו התוס' דאינו סותר לדברי רב אושעיא, משום דרב אושעיא לא אמר להדיא דאין אותו ואת בנו נוהג בקדשים, אלא גמ' הוא דפירש לדבריו הכי.

(4) מסקינן דאין בו מלקות דאותו ואת בנו משום דהוי התראת ספק דשמא לא יזרוק את הדם והוי שחיטה שאינה ראויה. ורש"י פירש עוד, דכיון דהוי מחוסר זמן הרי לא חשיב שחיטה ומשום הכי אינו לוקה. ומכל מקום איכא מאן דאמר דבזבחים דאית ביה לאו דלא תעשון, דלאסור מחוסר זמן אתי. ואם שחט שלמים ואחר כך חולין, וודאי דלוקה. אבל אם שחט לאחריה עולה, דעת רבא דאינו לוקה משום דאינה עומדת לאכילה והוי שחיטה שאינה ראויה, ודעת רבי יוחנן דאכילת מזבח נמי הוי אכילה. וכתבו התוס' דדווקא לענין אותו ואת בנו איכא פלוגתא, דהא בעינן שחיטה הראויה לאדם כדילפינן מטבוח טבח והכן. אבל לענין טומאה כולי עלמא מודו דאכילת מזבח הוי אכילה, וחשיב אוכל לענין קבלת טומאת אוכלין.

ד. (1) לדעת רבי שמעון שחיטה שאינה ראויה לאו שמייה שחיטה, ולדבריו ליכא לחייב היכא דאחד הוי שחיטה לעבודה זרה. אבל לרבנן אף בכהאי גוונא יש לחייבו. והיכא דהראשון היה לעבודה זרה, מעיקרא דיינינן ליה משום השני ולוקה, ובתר הכי משום הראשון ונהרג. ואם השני היה לעבודה זרה, אם התרו בו למיתה כולי עלמא מודו דנהרג ואינו לוקה. אבל אם התרו בו רק למלקות, לרבי יוחנן יש לחייבו משום מלקות, ולרש"י לקיש כל דאי היו מתרים בו היה נהרג, תו אין לחייבו מלקות. ומסקינן דליכא למילף מינה לענין חייבי מיתות מלקות שוגגין ודבר אחר. ולרש"י היינו משום דהוי אמינא דמיתה ומלקות דבחד גופא הוא איכא טפי סבה לפוטרו, ודווקא הכא פטר ליה ריש לקיש. והתוס' כתבו דאדרבה, עיקר הדין לריש לקיש במלקות וממון הוא נשנה, ומהכא לא הוי ילפינן לדעת רבי יוחנן לעלמא, דהוי אמינא דדווקא לענין מלקות ומיתה דתרוויהו בגופיה והוי מיתה אריכתא חייב רבי יוחנן, אבל ממון ומלקות פטר כדרש ריש לקיש.

(2) מסקינן דכולי עלמא מודו דיש לחייבו, דהא שפיר שחיטה ראויה היא דהרי יכול לפדותה ותהא מותרת באכילה, ואף דלאחר זריקת דמה כבר אינו יכול לפדותה, מכל מקום סגי לה בהא דהיתה עומדת לפדיון.

(3) לדעת רש"י הנפקא מינא היא בגוונא דצירף מברשה לפחות מכביצה אוכלין, דכיון דנחשבת אוכל שפיר מצטרפת עמה. והתוס' כתבו, דבלאו דהוי אוכל לא מטמא כטומאת אוכלין ואף דיש בה טומאה חמורה דמטמאה אדם ובגדים המתעסקים בה, מכל מקום אכתי לא

מהני לטמא טומאת אוכלין דבר דאינו אוכל, אבל אחר דאמר רבי שמעון דהוי אוכל, שפיר מהני ליה טומאה חמורה דידיה, דאף אינה צריכה הכשר מים ושרץ.

4) כתבו התוס' דלענין שאר זבחים לא מהני הא דעומד להשחט כשחוט דמי ויקבל טומאה מחיים, דהא אכתי מחוסר קבלת דם בכוס וזריקתו. וכן שעיר המשתלח אין לטמאותו מחיים הואיל ועומד להדחות, משום דאכתי חי הוא, ואין החי מטמא. אמנם כתבו התוס' דהני מילי לסברת רבנן דפליגי ארבי יוסי הגלילי לענין בן ח' הנמצא במעי אמו השחוט.

ה. 1) השוחט אותו ואת בנו עגלה ערופה. תליא בפלוגתא דתנאי מאימתי נאסרה העגלה ערופה בהנאה, דאי נימא דמשעת ירידתה לנחל איתן נאסרה, הרי הוי שחיטה שאינה ראויה, ותליא בפלוגתא דרבי שמעון ורבנן בענין שחיטה שאינה ראויה. ואי נימא דרק משעת עריפתה נאסרה, הרי שפיר הוי שחיטה ראויה וכולי עלמא מודו דחייב משום אותו ואת בנו. והיכא דערופה, לדעת רבי שמעון וודאי דאינו חייב, דהא לאו שחיטה היא. אבל לרבנן כתבו התוס', דכיון דעריפתה היינו שחיטה לענין להתיירא מטומאת נבלה, שפיר יש לחייבו משום אותו ואת בנו.

2) לדעת רבי יוחנן נאסרות הם רק משעת שחיטה, והמשולחת אינה נאסרת דהא לא אמרה תורה שלח לתקלה. וריש לקיש אמר דמשעת קיחה נאסרה, ומשעת שילוח מותרת. ובסוגיין ילפינן לה קיחה קיחה מעגלה דאף בה נאסרה מחיים, ומיהו בעגלה יש גבול דהיינו ירידתה לנחל, אבל בציפורים דאין גבול, מיד בשעת לקיחתה נאסרה. וכתבו התוס' דלמסקנא דסוגיא דקידושין, ריש לקיש יליף לה במה מציינו ממכשיר ומכפר דפנים, דהיינו אשם מצורע ושאר קרבנות. והובא בסוגיין כדי לדחות הא דאמרינן משמיה דריש לקיש דמתניתין דעגלה ערופה הוי שחיטה שאינה ראויה לאו משנה היא, דהא ריש לקיש גופיה אמר דנאסרת מחיים, ושפיר הוי שחיטה שאינה ראויה.

3) אמרינן דמדינא לראשון יש זכות לשחוט ראשון. אבל יכול ליתן לשני להקדימו. וכן אם השני קדם ושחט לפניו הרי זה זריז ונשכר. 4) נוהג אף בהוא ואביו, וילפינן לה מדכתיב "לא תשחטו" בלשון רבים, ועל כרחך דקאי לאסור את שתי הבהמות, דאי לאסור רק לשניים לשחוט, הוי ליה למכתב "לא ישחטו" דמשמע בין על ידי אחד ובין על ידי שניים. וחייב בשתי בהמות לא משכחת לה אלא בשלש בהמות באופן ששחט אחד את בתה ואחד את אמה. דאי באם ואחת ושני בניה, פשיטא דחייב תרי ומאי קמשמע לן.

ו. 1) לדעת רבנן אינו חייב אלא ארבעים, דהא עביד רק מעשה אחד. אבל לסומכוס לוקה שמונים, דהא משום תרי גופי יש לחייבו, דהרי איכא הכא גם אם ובתה וגם היא ואמה. ומסקינן דמהכא אין ראייה דסומכוס מחייב תרי מלקות באוכל שני זיתי חלב בהעלם אחד, דהא שאני הכא דהוי תרי גופי.

2) סברו דאיירי בזורע כלאיים בשתי ידיו, דהוי בבת אחת, או בהתראה אחת, וקמשמע לן דלוקה משום תרוויהו, ועל כרחך דסומכוס הוא ונימא דאף בגוף אחד דאיסור אמר סומכוס דחייב תרי. ודחו דאיירי בשתי התראות ולרבנן אתי, וקמשמע לן דמשכחת לה ב' גווי דכלאיים ולאפוקי מרב יאשיה דאמר דלא משכחת לה כלאי הכרם בלא דהוי אף כלאי זרעים. וכתבו התוס' דאין להלקותו משום לא תסיג גבול, משום דהאי קרא איירי אף בממונות דניתן להשבון ואין לוקין עליו. אי נמי, הא הוי לאו שבכללות.

3) כתבו התוס' דכולי עלמא מודו דחייב אף משום כלאי זרעים ואף משום כלאי הכרם, דהא אף לרב יאשיה איכא משום כלאי זרעים, אלא דיליף מקרא דכלאי הכרם אינו חייב בלא דהוי נמי כלאי זרעים. ו[התוס'] הביאו דדעת רבי יהודה, דאף בכלאי זרעים אינו חייב, אלא אם זרע ג' מיני זרעים במפולת יד[.]

ז. 1) גבי שני גידין משתי ירכות לדעת רבנן סופג שמונים ולדעת רבי יהודה סופג רק ארבעים. ומעיקרא ביארו דאיירי בהתראה אחת, ורבנן סברו כסומכוס דהאוכל שני זיתי חלב בהעלם אחד חייב תרי, והכא נמי כשני זיתי חלב הוא דהרי אף בשל שמאל חייב לשיטתם, ור' יהודה לטעמיה דחייב רק בשל אחד אבל ספק משל מה. ודחינן, דיש לומר דאיירי בשתי התראות ולהכי לרבנן לוקה שמונים, וצריך לומר דהאי תנא סבר לר' יהודה דהתראת ספק הוי התראה ומשום הכי לוקה ארבעים. ולמאי דמסקינן דלרבי יהודה בריא דהוא של ימין, בלאו הכי ניחא. ולענין שני גידין משתי בהמות, לדעת רבנן נמי לוקה שמונים ולרבי יהודה לוקה רק ארבעים, ומעיקרא סברו דאיירי בבת אחת ובהתראה אחת, ורבנן כסומכוס, ודחו דאיירי בשתי התראות, אבל ליכא כוית באחת מהן, דלרבנן יש להחשיבו כברייה ומשום הכי חייב, ולר' יהודה אינו חייב אלא על הכוית. [ועוד פירש רש"י דיש כוית על ידי צירוף, אמנם דחה לפירוש זה].

2) בשאר ימות השנה אינו צריך לתלות דישחטנו היום ואינו צריך להודיעו. אבל יש ארבע פרקים שרגילים להרבות בסעודה, כגון בערב יו"ט האחרון של חג, ובערב פסח ובערב עצרת, ובערב ראש השנה, ולדעת ריה"ג אף בערב יום הכיפורים בגליל, דבימים אלו אמרינן דוודאי ישחוט היום, ועל כן יש להודיעו, ואם לא הודיעו אינו צריך לחשוש והלוקה יכול לשוחטה. ואמרינן דבמוכר אם ובנה לחתן ולכלה, אף היכא שלא מוכר ביום אחד, יש לו לתלות שישחטו באותו היום ויש לו להודיעם.

3) לצד אחד בגמ' המקח אינו חל, דהא מעות אינן קונות, והמוכר הוא הפסיד. ולצד שני בגמ', כיון דמדאורייתא מעות קונות, אמרינן דבהני ד' פרקים אלו דכולם קונים בשר שפיר מעותיו קונות לו, והלוקח הוא שהפסיד.

ח. 1) יום אחד היינו כיום של מעשה בראשית דהיום מתחיל מן הלילה, דילפינן יום אחד מיום אחד האמור במעשה בראשית, אבל בלאו האי ילפותא הוי אמינא דכיון דבעינא דקדשים כתיב, דינו כקדשים דהלילה הולך אחר היום.

2) חיה ועוף נקטו כדי לאפוקי מבהמה דלא נהיג בה כיסוי וכדלקמן. ומזומן ושאינו מזומן, לרש"י נקטו אגב שילוח הקן דנהוג רק באינו מזומן. והתוס' כתבו דאתי לאשמועינן דאף דכתיב "כי יצוד" לאו למימרא דרק באינו מזומן לו צריך כיסוי.

3) היה צריך לגרור את הדם ולכסותו מלמעלה ומלמטה, וחזינן הכי דמהני מהא דאמרינן דדם שעל גבי הסכין טעון כיסוי, ועל כרחך דהוא על ידי גרידה, [דהא את הסכין גופיה אינו מכסה דהרי נצרף הוא לשאר שחיתות]. ולא מהני בגוונא אחריתא, משום דאמר ר' זירא דבעינן עפר תיחוח אף מלמטה, והכא לא אפשר, דהרי אם יתן עפר ולא יבטלנו, איכא ביה משום מוסיף על הבנין, או משום דמקלקל ריבועו (תוס'), ואם לא יבטלנו שם הא הוי חציצה. וליכא למילף מהא דתנן דהשוחט חיה על גבי דם בהמה דטעון כיסוי ולא מגרע מאי דמתחיתה ליכא עפר תיחוח, דשאני התם דראוי לכיסוי מיהא הוי, אבל הכא אף ראוי לכיסוי ליכא. וכן אין ללמוד את דינו מנוחר ומעקר, דשאני הכא דכתיב ושפך ולא כתיב ושחט, וכל דניתר הוא באכילה ואפילו על ידי מליקה שפיר טעון כיסוי.

ט. 1) אי נימא דשחיטה שאינה ראויה הוי שחיטה, משכחת לה בכל גווי. אבל אי נימא דשחיטה שאינה ראויה לא הוי שחיטה, משכחת לה דוקא אי נימא דקדשי בדק הבית לא הוי בכלל העמדה והערכה והוי בר פדיון, ולרש"י בעינן נמי שיפדה, אבל קודם פדיה הוי שחיטה שאינה ראויה ולא טעון כיסוי. ולתוס' אף בלא פדיון מהני הא דסופו להפדות, או דסגי בהא דכל העומד להפדות כפדוי דמי.

2) או דמתניתין איירי דווקא בקדשי בדק הבית וסבר רבי כרבי שמעון דשחיטה שאינה ראויה לא הוי שחיטה, וכן סבר כרבי מאיר דקדשי בדק הבית הוי בכלל העמדה והערכה ולאחר שחיטה אין סופה להפדות. או דלא מהני מאי דסופו להפדות, משום דושפך וכיסה כתיב ולא

היכא דקדם פדיון לכיסוי. ולהאי טעמא אמרינן דשפיר איכא לאוקמי אף בקדשי מובח, דכיון דמחוסר גרידה הוא, לא הוי בכלל ושפך וכיסה. ולדעת מר בר רב אשי, אינו נוהג בשום קדשים, משום דכתיב עוף דומיא דחיה, דמה חיה סתמא אינה קודש, אף עוף לאו בקודש איירי. וכתבו התוס' דמאי דשנינו לקמן דנוהג במוקדשין שנשחטו בחוץ, אינו סותר למתניתין משום דמתניתין דווקא בפנים איירי. (3) אתי למידרש דדווקא מים כשרים במעיין, לאפוקי שאר משקים בזוחלין [והיינו שהזחילין והשלימין למי גשמים], ודווקא מים כשרים בבור, לאפוקי שאר משקים המכונסין, ומקוה מים אתי לאפוקי דם דאף דלענין כיסוי נקרא הוא מים [ונפקא מינה דדם בהמה אינו טעון כיסוי], מכל מקום לענין מקוה אינו מים. (4) כיון דהקרא כתיב "ציד" מכל מקום ואתי לאתויי אף המינים שאינן טעונים צידה, על כרחך דמאי דכתיב "כי יצוד" לדרך ארץ אתי, ולא יאכל אדם בשר אלא בהזמנה זו, והיינו דימעט באכילת בשר. ומסקנא דסוגיין דהאי דרך ארץ נכון רק לבריאים, אבל בדורות המאוחרים דנחלשו הטבעים, אדרבה יש אפילו ללוות כדי לאכול בשר.

י. (1) הרוצה להתעשר יעסוק בבהמה דקה, דהא נותנת חלב וגזיות. אבל הני מילי שלא בישוב, דבישוב שלטה בה עינא בישא ואינו רואה סימן ברכה. והרוצה לאבד ממנו, ילבש בגדי פישתן דכיתנא רומייתא, דעולה ממון רב, וכן ישתמש בכלי זכוכית לבנה. וישכור פועלים ואל ישב עמהם, ולרש"י איירי בעוסקין במלאכת השוורים, דאין משגחין בשווריו ומסקבים אותם ביערות ובכרמים. והתוס' ביארו דקאי על החורשים בשדה, דמתוך שאינו משגיח עליהם, לא יעמיקו היטב המחרישה ונמצא מפסיד זריעתו. (2) יקנה למאכלו פחות מכדי היכולת, אבל למלבושיו יקנה כדי היכולת כדי שלא יתבוזה, ולצרכי אשתו ובניו יקנה יותר מכדי היכולת. (3) רב עינא סבר דטעון כיסוי, ומרש"י משמע דאפילו בגוונא דאיכא איסורא, דכיון דניתן שבת להדחות לצורך שחיטה, ניתן אף להדחות לכל מצוות השחיטה. אמנם הוכיח רבה מדברי רבי יוסי שאינו דוחה. וכתבו התוס' דאפילו היכא דליכא שום איסור בדבר, והיינו טעמא משום דהוי טורח ולא היתירוהו בשבת. (4) רבי יוסי עביד קל וחומר ומה מילה דוודאה דוחה שבת [כדילפינן קל וחומר מעבודה דדוחה שבת אף שאינה דוחה צרעת, כל שכן מילה שדוחה צרעת שתדחה אף שבת], אין ספיקה דוחה אפילו יום טוב, כדילפינן מדכתיב "לברו", כיסוי דאין וודאו דוחה שבת, לא כל שכן שספיקו לא ידחה יום טוב. וביארו התוס', דהכי עביד קל וחומר, דכי היכי שבשבת גזרו רבנן משום טורח, הוא הדין דיש לגזור בספק משום איסור מוקצה, או גזירה מפני הרואים. והוכיחו לו רבנן מתקיעת שופר דאין וודאה דוחה שבת מגזירה שמא יעבירונו, ואפילו הכי ספיקה והיינו טומטום דהוא ספק אשה דאינה חייבת, שפיר דוחה יום טוב ולא חששו לאיסור דרבנן דתקיעה או לאיסור טילטול שלא לצורך כלל. ומסקינן דאינו פירכא, חדא, דרבי יוסי גופיה סבירא ליה דאף אשה מותרת בשופר. ותו, דהא וודאה דשופר דוחה שבת במקדש.

יא. (1) ר"א הקפר דחה דמה למילה דאף דוודאה דוחה שבת, מכל מקום אינה נוהגת בלילה, תאמר בכיסוי דנוהג בלילה ומשום הכי אף בספק הוא נוהג. וכתבו התוס' דלא אמרינן הכא כל זה אכניס בקל וחומר, משום דדווקא במילי דסברא אמרינן הכי, אבל חומרא הכתובה בתורה שפיר הוי פירכא. (2) לענין כיסוי הדם דכתיב "ושפך", דעת רבי מאיר דילפינן שפיכה משחיטה חוץ, דכי היכי דהתם אף שחיטה שאינה ראויה הוי שחיטה, הוא הדין לענין כיסוי. ורבי שמעון סבר דכיון דכתיב "אשר יאכל" ילפינן דדווקא הראוי לאכילה טעון כיסוי. ולענין אותו ואת בנו, לרבי מאיר ילפינן משחיטה חוץ, דעדיף טפי למילף שחיטה שחיטה. [והתוס' הוסיפו דעדיף נמי ללומדו משחיטה ולא מטביחה הנאמר קודם הר סיני, אמנם במסקנת דבריהם דחו להאי מילתא]. וכתבו התוס' דאף דבאותו ואת בנו גופיה חזינן דמהני אפילו שחיטה שאינה ראויה מהא דנוהג הוא בקדשים, מכל מקום אינו ראויה, דהא יש לומר דקרא איירי בראשון קדשים ושני חולין. ורבי שמעון יליף שחיטה מטביחה דטבח טבח והכן דבעינן שחיטה הראויה, דהא עדיף טפי למילף חולין מחולין, ואף דאותו ואת בנו נוהג גם בקדשים, מכל מקום אזלינן בתר עיקר קרא. ולענין תשלומי ד' וה', אף דכתיב בהו טביחה מכל מקום סבר רבי מאיר דאחר דגילתה תורה דשחיטה שאינה ראויה הוי שחיטה, הוא הדין לכל השחיטות, ועדיף טפי ללמוד כל השחיטות מהתם ולא מטבח טבח והכן דנאמר לפני הדיבור. (3) לענין אותו ואת בנו סתם כרבי מאיר דשחיטה שאינה ראויה הוי שחיטה, דכיון דאותו ואת בנו בענינא דקדשים כתיב, עדיף טפי למילף מקדשים גופייהו. ולענין כיסוי סתם רבי כרבי שמעון משום דכתיב "לא יאכל", וכל שחיטה שאינה ראויה הרי היא בכלל לא יאכל.

יב. (1) רבי אבא אמר דמודה רבי מאיר דהשוחט טריפה ונמצא בתוכה בן ט' חי, דאין שחיטת האמא מהני ליה, ומסקינן, דלרבי מאיר גופיה אפילו שחיטת כשרה לא מהני, אלא לרבי אתא דסבר כרבנן דשחיטת כשרה מהני ליה. וקמשמע לן דאף דשחיטה שאינה ראויה הוי שחיטה, לא אמרינן דתיהני לכל הפחות להתיר את הולך. (2) רבי אבא אמר דמודה רבי שמעון דשחיטת טריפה בעורה אף דהוי שחיטה שאינה ראויה, מכל מקום מהני לטהרה מידי נבלה, ולא אמרינן דכי היכי דלא חשיבי שחיטה לענין לאוסרה בהנאה, הוא הדין דלא חשיבי שחיטה לטהרה מידי טומאתה. וליכא למימר דאתי לאשמועינן בשוחט אותו ואת בנו ונמצאת טריפה, משום דהתם רק פטרינן לגברא, דלא חשבינן ליה כשוחט, אבל לא חזינן דהבהמה לא נחשבת כשוחטה. (3) הוכיחו דסבירא ליה לרבי שמעון דחולין שנשחטו בעורה מדאורייתא אסירי, מהא דאמר דהשוחט בהמה או חיה דחולין בעורה ישרפו. ואי נימא דחולין בעורה אסורים רק מדרבנן, אמאי גזרינן נמי בחיה, הא הוי גזירה לגזירה, אבל אי נימא דמדאורייתא אסורה, מהאי קרא דילפינן לבהמה ילפינן נמי לחיה. והתוס' ביארו, דמהא דאמרינן דדינה בשריפה הוכיחו הכי, דבשלמא אי נימא דמדאורייתא אסורה, איכא למימר דגזרו אטו קדשים שיצאו דדינם בשריפה, וכולא חדא גזירה, אלא אי נימא דרבנן אסורה, מהיכי תיתי לאסור חיה, הרי לא אתו לאחלופה בבהמת קדשים. ועוד כתבו התוס' דמהא דפטר רבי שמעון הטובח בעורה מתשלומי ד' וה', אינו ראויה דאסור אף בהנאה, ומשום הכי לא הוכיחו מהתם. ובמה דהוקשה לגמ' לומר דהכי סבר רבי שמעון, ביארו התוס' דהוא משום דמלישנא דברייתא דקתני וכן חיה שנשחטה בעורה, נראה דחיה הוי רק דרבנן, ומדקתני "וכן", משמע דאף בהמה אסורה רק מדרבנן.

יג. (1) דם העוף מועיל להבריה התולעת, אמנם אי אפשר לשחוט בלא לכסות את הדם, ולהכי אינו מותר אלא בגוונא שיטריפנה קודם, ואתי רק כמאן דאמר דשחיטה שאינה ראויה אינה טעונה כיסוי. אי נמי שינחנה ואתי רק למאן דאמר דאף מדין תורה עוף טעון שחיטה, דאי למאן דאמר דדבר תורה עוף בנחירה, הא אף נחירה טעונה כיסוי. והוקשה לגמ' כיצד מצא רבי חייא תולעת בפשתנו, הרי משעה שעלה מבבל לארץ ישראל לא לקה הפשתן. וביארו, דהיינו כדבר יהודה דאמר דזכות הצדיקים מהני לעלמא, אבל לצדיקים עצמן לא מהני בעולם הזה. (2) היכא דאחרים רואים את שחיטתן ושחטו כדין, כולי עלמא מודו דהוי שחיטה מעלייתא. אבל אם אין אחרים שראו את שחיטתן, לדעת רבי מאיר אין שחיטתם נחשבת שחיטה, ומסקינן דהוא משום דרוב מעשיהם מקולקלין וכיון דאיכא אף חזקה שלא נשחטה, לא חיישינן למיעוטא, ולהכי אין דמם טעון כיסוי ושרי לשחוט אחריהם את בנה, וכן לוקה על שחיטתו משום נבילה. ולדעת חכמים יש להחשיב את

שחיטתם לשחיטה, ומכל מקום לכתחילה יש להחמיר מלאכול משחיטתם וכן השוחט את בנה אחריו אינו לוקה. וביארו התוס', דמספקא להו אי רוב מעשיהם מקולקלין או אדרבה רוב מעשיהם מתוקנין.

3) רש"י ביאר, דרוב תינוקות מטפחים באשפה דיש בה שרצים, ומשום הכי סברו רבנן לטמא את העיסה שבידם, ורבי מאיר סבר דאמרינן סמוך מיעוטא לחזקה והעיסה טהורה. והתוס' ביארו, דהתינוקות וודאי טמאים משום דנשים נדות מגפפין אותן [מלבד היכא דנמצא מטונף], ורובם מטפחין בעיסה, ומשום הכי רבנן טימאו לעיסה הנמצאת בצידם, ורבי מאיר טיהר אף בנמצאת בידו, משום דתלינן באדם טהור שנתן להם. וכתבו התוס' דהאי רוב לאו רוב גמור הוא, דהא אף לרבנן אין שורפין עליו תרומה, וכן לא מהני אלא משום דעשאוהו כאין בו דעת להשאל. והובא בסוגיין כדי להקשות אמאי הוצרך רבי מאיר להא דרוב מעשיהם מקולקלין, תיפוק ליה משום סמוך מיעוטא לחזקה וכדקאמר גבי טומאה.

יד. 1) לדעת רבנן לא חיישינן למיעוטא, ולרבי מאיר חיישינן למיעוטא. ומעיקרא כתבו התוס' דהיכא דליכא חזקה כלל חיישינן למיעוט והוי ספק טומאה דבאין לו דעת להשאל יש לטהרו אפילו ברשות היחיד. אבל אם יש חזקה המסייעת לרוב, המיעוט הוא מיעוטא דמיעוטא ולא חיישינן לה. ובסוף דבריהם כתבו, דאף לרבי מאיר מדאורייתא לא חיישינן למיעוטא אלא אם יש חזקה המסייעת לה. ודווקא מדרבנן חייש רבי מאיר אפילו דאין חזקה בהדה. ומבואר בסוגיין דווקא לענין טומאה סבר הכי, משום דעל ידי סמוך מיעוטא לחזקה הוי רק ספק, ובספק טומאה היכא דאין בו דעת להשאל הרי הוא טהור. אבל באיסורים, אף מספק יש להחמיר.

2) לדעת רבנן כיסוי אחד לכולהו, וילפינן לה ממשעות חיה ועוף, דמשמע כל חיה וכל עוף. ולרבי יהודה בין חיה לעוף טעון כיסוי, דלהכי כתיב "או", דאף אי נימא דבעינן קרא לחלק, הא יש ללומדו מדכתיב "דמו". ואמרינן בגמ' דאינו צריך לברך על השחיטה משום דהכיסוי אינו הפסק דהרי יכול לשחוט ביד אחת וביד אחת לכסות. והסתפקו התוס' האם סח בין שחיטה לשחיטה [מדברים שאינם צורך השחיטה] דמי לסח בין תפילין של יד לתפילין של ראש, והוי הפסק. ואף אי הוי הפסק הסתפקו התוס' האם יש איסור לדבר ולהפסיק כי היכי דיש איסור בתפילין, או דאסור רק משום גורם ברכה שאינה צריכה.

3) המפליג, אם חושש שיפליג להרבה זמן, עליו לברך ברכת המזון קודם יציאתו, ואם ירצה לחזור לאכול צריך לברך המוציא. ואם אינו מפליג להרבה זמן, אינו צריך אלא לברך ברכת המוציא, משום דהיציאה הוי הפסק, וכתבו התוס' דפלוגתא היא בברכות, דאיכא מאן דאמר דהדר לקיבעא קמייתא. ועוד כתבו התוס' דתפילה לא חשיבה הפסק משום דלא הוי גמר האכילה, ודלא כהר"ר יום טוב דדימה תפילה להב לן וניברין.